

Лінгвістычная гульня павінна быць цікавай: толькі тады яна зможа даць новыя веды або замацаваць іх, а таксама будзе спрыяць ужыванню набытых ведаў і навыкаў у практычнай дзейнасці і пашырэнню кругагляду вучняў. Вельмі важна яшчэ – хваліць сваіх вучняў за поспехі, падтрымліваць і падштурхоўваць да выканання цяжкіх, творчых заданняў, у якіх праявіцца дапытлівасць, лагічнасць мыслення і з яшчэ большай сілай абудзіцца цікавасць да роднай мовы.

Літаратура

1. Белорусская педагогическая энциклопедия: в 2 т. / редкол. Н. П. Баранова [и др.]. – Минск : Адукацыя і выхаванне. – 2015. – Т. 1: А-М. – 2015. – 735 с. : цв. ил.
2. Выготский, Л. С. Игра и ее роль в психологическом развитии ребенка: Вопросы психологии / Л. С. Выготский. – М., 1966. – 541 с.
3. Паўлоўская, В. І. Мова: цікава і займальна / В. І. Паўлоўская. – Мінск: Нар. асвета, 1989. – 221 с.
4. Психологический словарь / под ред. В. П. Зинченко, Б. Г. Мещерякова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Педагогика-Пресс, 1999. — 440 с.
5. Рубинштейн, С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – СПб.: Питер Ком, 1999. – 720 с.
6. Щукина, Г. И. Педагогические проблемы формирования познавательных интересов учащихся / Г. И. Щукина. – М.: Педагогика, 2010. – 199 с.

В.М. Сасноўская (ДУА “Сярэдняя школа № 8 г. Полацка”)

ВЫКАРЫСТАННЕ ІНТЭРАКТЫЎНЫХ МЕТАДАЎ НАВУЧАННЯ ДЛЯ ФАРМІРАВАННЯ КАМУНІКАТЫЎНЫХ КАМПЕТЭНЦЫЙ НА ЎРОКАХ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ Ў 5-м КЛАСЕ

Ключавыя словы: камунікатыўная кампетэнцыя, інтэрактыўныя метады.

Гарманічнае і ўсебаковае развіццё асобы – галоўная мэта адукацыйнага працэсу ў сучаснай школе. Сённяшняму вучню неабходна навучыцца адаптавацца ў сацыяльным асяроддзі, падрыхтаваць сябе да далейшага самастойнага жыцця, таму ў кантэксце сучасных патрабаванняў да працэсу навучання і выхавання фарміраванне камунікатыўных кампетэнцый з’яўляецца найважнейшым прыярытэтным накірункам.

Камунікатыўная кампетэнцыя прадугледжвае стварэнне вучнямі розных тэкстаў (паведамленняў, сачыненняў), публічных выступленняў, дыялогаў і інш. Паказчыкамі эфектыўнасці фарміравання камунікатыўнай кампетэнцыі з’яўляюцца ўменні ставіць і вырашаць пэўныя тыпы камунікатыўных задач: слухаць і чуць адзін аднаго, дакладна выражаць свае думкі ў адпаведнасці з задачамі і ўмовамі камунікацыі (кантэкстам), адэкватна выкарыстоўваць моўныя сродкі, прадстаўляць інфармацыю ў пісьмовай і вуснай форме, цікавіцца думкай іншага чалавека, разумець

магчымасць існавання розных пунктаў гледжання, калектыўна абмяркоўваць пытанні, планаваць і арганізоўваць узаемадзеянне з іншымі людзьмі (у групе равеснікаў, з настаўнікамі), уменне наладжваць рабочыя зносіны, гатоўнасць аказваць дапамогу (прымаць дапамогу) і эмацыянную падтрымку, адэкватная ацэнка ўзроўню сваёй камунікатыўнай кампетэнтнасці, імкненне да яе ўдасканалвання і інш. [1].

Вельмі прадуктыўна фарміраванне камунікатыўнай кампетэнцыі адбываецца пры арганізацыі ўзаемадзеяння ў групах. Гэтаму ў першую чаргу спрыяе выкарыстанне на ўроках разнастайных інтэрактыўных метадаў – “спосабаў мэтанакіраванага ўзмоцненага міжсуб’ектнага ўзаемадзеяння педагога і вучняў” [2, с. 18]. Паводле М.І. Запрудскага, С.С. Кашлева найбольш прыдатныя, на нашу думку, наступныя метады і прыёмы.

Метад “Завяршы сказ (фразу, выраз)”.

Тэма ўрока

Завяршы сказ

У. Караткевіч. “Бацькаўшчына”

Бацькаўшчына – гэта...

Сапраўдны беларус той, хто..

Беларускія народныя казкі

Вусная народная творчасць – гэта...

Прыказкі

На галаве пуста....

Хто ў лес....

Раней устанеш...

Не спяшы...

М. Лужанін. “Добры хлопец Дзік”

Аўтар Дзіка называе добрым, таму што...

Сабаку аўтар называе хлопцам, таму што...

Дружба чалавека і сабакі – вялікая сіла, таму што...

Прыдатным для развіцця камунікатыўнай кампетэнцыі з’яўляецца падбор асацыяцый да пэўных слоў-паняццяў, тэрмінаў (метады “Асацыяцыі”):

Тэма ўрока

Падбярэ асацыяцыі да слова

Уводзіны. Падарожжа па Краіне літаратуры

Кніга – ... (радасць, нязведанае, цікавае ...).

М. Багдановіч. “Зімой”

Зіма – ... (мароз, снег, холад...).

Г. Далідовіч. “Страта”

Сябар – ... (давер, дапамога, апора...)

А. Грачанікаў. “Верасень”

Верасень – ... (павуціна, раса, школа...)

Метад “Лагічны ланцужок” дапамагае арганізаваць лексічную камунікацыю і сэнсатворчасць. Так можна праверыць веданне паслядоўнасці дзеянняў у творы, суаднесці элементы сюжэта з адпаведнымі момантамі твора. Пры вывучэнні апавядання А. Кудраўца “Цітаўкі” прапануем аднавіць лагічную паслядоўнасць элементаў сюжэта і іх характарыстыку: 1. Экспазіцыя – падрыхтоўка чытача да ўспрымання

падзей (месца, час дзеяння). 2. Завязка – падзея, якая “ўцягвае” герояў у асноўнае дзеянне. 3. Разгортванне сюжэта. 4. Кульмінацыя – найбольш напружанае ў творы. 5. Развязка – набліжэнне асноўнага дзеяння да завяршэння. Пасля суадносім пункты плана з пунктамі элементамі сюжэта (Наведванне старога вартаўніка Агея – экспазіцыя; Небяспечная дамова – завязка; Вячэра з дзедам Агеем – развіццё падзей; Злодзеі – кульмінацыя; Кастусь у роспачы – развязка).

Абавязковай умовай развіцця маўленчай кампетэнцыі з’яўляецца пільная ўвага да слова, тлумачэнне лексічнага значэння незразумелых слоў, падбор неабходных лексічных адзінак у кантэкст. Дапамагаюць вырашыць гэту задачу метады “Складзі слоўнік”, “Праца са словам”, ”Дэфармаваны тэкст”:

Тэма ўрока

Заданне

А. Кудравец.
“Цітаўкі”

Знайдзіце дзеясловы, якімі аўтар перадае рух Кастуся да дзеда Агея ўвечары (выскачыў, залапатаў нагамі, пабег, перайшоў на роўны крок, пераступаў нагамі ўсё цішэй і цішэй, падыходзіў). Як дзеясловы руху дапамагаюць перадаць душэўны стан героя?

М. Танк. “Ля
вогнішч
начлежных”

Абапіраючыся на тэкст, дайце характарыстыку Галіне (“дачка лесніка”, “прыгажуня”, “светлая, дзявочая краса”, “косы, сінія вочы”, “нябачная папараць-кветка”, “красуня” (Барына); “вольная птушка; “дарагая”, “маё сэрца і ішчасце” (Васілёк). Складзіце кластар.

Я. Колас.
“Крыніца”

Узнавіце змест сказа: “За тое, што вы ... свае маткі і кінулі сваю ..., вы будзеце вечна ... на свеце і ніколі не збудзеце сваёй жалыбы на родных ..., і нідзе не будзеце мець вы ... на свеце” (словы для ўстаўкі: не паслухалі, радзіму, кружыцца, кутках, прытулку).

У гэтым рэчышчы мэтазгодным з’яўляецца стварэнне творчых прац (сачыненняў-мініяцюр, вусных замалёвак, паведамленняў). Напрыклад, вучням даецца заданне падрыхтаваць вусную замалёўку “Роля кнігі ў жыцці нашай сям’і”; напісаць сачыненне-мініяцюру па любой прыказцы на тэму “Сяброўства”; расказаць пра выпадак з жыцця, які адпавядае зместу прыказкі “Разумныя жарты – смеху варты, дурныя жарты – слёз варты” і інш.

Метад “Інтэрв’ю” прадугледжвае развіццё дыялагічнай і маналагічнай мовы. Пры вывучэнні апавядання Я. Коласа “У старых дубах” можна прапанаваць наступныя пытанні: *Што для вас значыць сяброўства? Ці ёсць у вас сапраўдныя сябры? За якія якасці вы іх цэніце? Ці згодны вы з народным выслоўем “Сябра пазнаеш у бядзе”? Ці ўмееце вы сябраваць? Каго ў вас больш: сяброў ці дружбакоў? Чаму?* Пытанні можна прапаноўваць як для абмеркавання ў парах, так і франтальна.

Арганізаваць дыскусію па канкрэтнай праблеме, актуальным пытанні дапамагае метада “Інтэлектуальныя арэлі”. Пры разглядзе апавядання А. Кудраўца “Цітаўкі” прапануем вучням паразважаць над пытаннямі: *Ці можна Кастуся назваць станоўчым героем? Ці вырасце з Кастуся добры чалавек? Ці могуць у добрых бацькоў вырасці дрэнныя дзеці? У чым заключаецца сапраўдная прыгажосць чалавека?*

Эфектыўным сродкам для развіцця камунікатыўнай кампетэнцыі з’яўляецца выкарыстанне на ўроку сацыяльна-ролевых гульняў, інсцэніровак, калі вучань, уяўляючы сябе пэўным героем, павінен перадаць свае думкі, расказаць пра свае перажыванні:

Тэма ўрока

Заданне

*А. Кудравец.
“Цітаўкі”*

Уявіце, што вы – Стась. Ад яго імені падзяліцеся ўражаннем, перажываннямі са сваімі блізкімі людзьмі наконт знаёмства з Міцём Бокуцем.

*Я. Колас.
“Дарэктар”*

Уявіце, што вы – Яська Базылёў. Паспрабуйце апісаць свой знешні выгляд, свае перажыванні, наводзіны.

Нельга ігнараваць выкарыстанне на ўроку інтэрактыўных гульняў (улічваючы ўзрост дзяцей, дзе гульня – асноўная форма навучання), якія можна стварыць самім або звярнуцца на партал nastaunik.info.

Шырока прымяняюцца і іншыя інтэрактыўныя метады: “Алфавіт”, “Хвіліна маўлення”, ”Выбар”, “Бура прапаноў”, “1*2*4” і інш.

Добры плён у фарміраванні камунікатыўнай кампетэнцыі, узбагачэнні слоўнікавага запасу дае складанне вучнямі сінквейнаў, кластараў (прыёмы тэхналогіі развіцця крытычнага мыслення), складанне параўнальных табліц праз інтэрактыўнае ўзаемадзеянне ў пары або групе.

Такім чынам, выкарыстанне на ўроку інтэрактыўных метадаў і прыёмаў з’яўляецца адным з эфектыўных шляхоў фарміравання камунікатыўнай кампетэнцыі вучняў. Але трэба не забываць, што гэты працэс складаны і працяглы. Часам узнікаюць і пэўныя цяжкасці. Тым не менш, уцягваючы ў практыка-арыентаваную дзейнасць кожнага вучня, актывізуемы пазнаваўчую дзейнасць, ствараем спрыяльны псіхалагічны клімат на ўроку, садзейнічаем развіццю маўленчага вопыту.

Літаратура

1. Гелясіна, Е.В. Формирование метапредметной компетенции обучающихся как условие обеспечения человекомерности образования: пособие в дефинициях, схемах, таблицах / Е.В. Гелясіна – Витебск: ВГУ имени П.М. Машерова, 2019. – 112 с.

2. Кашлев, С.С.Технология интерактивного обучения / С.С.Кашлев. – Минск: Белор. верасень, 2005. – 195 с.

3. Руцкая, А.В., Грынько, М.У. Актывізацыя пазнавальнай дзейнасці вучняў: інтэрактыўныя метады навучання літаратуры / А.В. Руцкая, М.У. Грынько // Народная асвета. – 2015. – № 2.